

Handläggare: Charlotte Dingertz
Tfn: 08-508 10 106

Östermalms stadsdelsnämnd

Revisionsrapport avseende skolornas arbete för att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling

Svar på remiss

Förslag till beslut

Remissen anses besvarad med detta tjänsteutlåtande.

Carina Lundberg Udelepp
Stadsdelsdirektör

Solveig Bellander
Programchef

Sammanfattning

Revisionen har under ett antal år granskat arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling i Stockholms skolor. Nu redovisas den fjärde rapporten. Skolorna på Östermalm har inte ingått i de enkätundersökningar som genomförts.

Revisionskontoret menar att det behövs en stadsövergripande policy med grundläggande principer, tydliga ställningstaganden och konkret vägledning för skolornas arbete. Det behövs också tydliga riktlinjer för dokumentation och förvaring av handlingar i samband med fall av mobbning eller andra kränkningar. Den nya lag som regeringen föreslår träda i kraft den 1 april 2006 ökar kraven på det förebyggande arbetet och skärper dessutom stadens skadeståndsansvar. Förvaltningen instämmer därför i revisionskontorets uppfattning om behovet av en stadsövergripande policy i dessa frågor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom programområdet Barn och Ungdom i dialog med skolornas rektorer och personal.

Bakgrund

Östermalms stadsdelsnämnd har av revisorsgrupperna 1, 3 och 4 uppmanats att tillsammans med övriga stadsdelsnämnder och utbildningsnämnden besvara remissen *Skolornas arbete för att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling*. Yttrandet ska vara revisionskontoret tillhanda senast den 1 mars.

Revisionen har under ett antal år granskat arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling i Stockholms skolor. Hösten 2000 genomfördes en stor enkätundersökning avseende mobbning och annan kränkande behandling i sexton kommunala skolor, tretton grundskolor och tre gymnasieskolor i fem olika stadsdelar. Hösten 2004 genomfördes en uppföljningsundersökning i samma skolor. Undersökningen omfattade 1 400 elever. Skolorna på Östermalm ingick inte i denna undersökning.

Sammanfattningsvis visade den senare undersökningen att det inte hade skett några stora förändringar under fyraårsperioden. En stor majoritet av eleverna kände sig trygga och mådde bra i skolan. Dock fanns det i alla skolorna i undersökningen ett antal elever som kände sig mobbade eller otrygga. Förvaltningen instämde i revisionskontorets oro över att ett så pass stort antal elever uppgav att de vuxna i skolan inte märkte om elever behandlade varandra illa. Utredningen konstaterade dock att en viss förbättring hade skett på denna punkt under fyraårsperioden. En liten förbättring hade också skett då det gällde elevernas användande av sexuella tillmälen.

Mot bakgrund av detta ansåg revisionskontoret att Stockholms stad behövde en kommunövergripande policy för arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling. Revisionskontoret ansåg inte att Skolplanen för Stockholms stad tillsammans med Strategin för elevhälsa tillgodosåg de krav som skulle kunna ställas i en kommunövergripande policy. Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden instämde inte i dessa synpunkter utan menade att befintliga styrdokument gav tillräckligt bra verktyg samt att skolorna själva bäst hanterar vilka åtgärder som behöver användas.

Den fjärde rapporten, den som nu redovisas, bygger på revisionskontorets intervjuer med företrädare för elevvårdsteam och antimobbningsgrupper vid de medverkande skolorna, samt revisorernas granskning av skolornas handlingsprogram. I rapporten finns också revisionskontorets samlade bedömningar och slutsatser när det gäller behovet av en för staden

övergripande policy samt skolornas arbete för att motverka mobbning och annan kränkande behandling.

Utbildningsnämndens och kommunstyrelsens uppfattning att någon gemensam policy för arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling för Stockholms stad inte skulle behövas delas inte av revisionskontoret. Kontorets uppfattning är att de nuvarande styrdokumenterna, Skolplanen och Strategin för elevhälsa, är alltför vaga och inte tillräckligt tydliga när det gäller avståndstagande till alla former av kränkningar. De nuvarande styrdokumenterna anses heller inte ge någon konkret vägledning för skolorna i deras arbete mot kränkningar, och de är heller inte möjliga att följa upp och utvärdera.

Flera skolor uppger att Skolverkets "Allmänna råd" ger ett bra stöd i skolans arbete med att förebygga och motverka kränkningar och i arbetet med att ta fram ett handlingsprogram. I många av de skolor som revisionskontoret besökt har dock de "Allmänna råden" inte varit kända. Kontoret har heller inte uppfattat att Stockholms stad på något organiserat sätt informerat skolorna om att råden finns. Flertalet skolor behöver dock utveckla och förtydliga sitt förebyggande arbete så att det motsvarar rekommendationerna i Skolverkets "Allmänna råd".

Rapporten visar att skolorna anstränger sig för att arbeta strukturerat och målmedvetet med att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling, och den stora majoriteten av eleverna trivs bra och känner sig trygga i skolan. Oroväckande är dock att 5-10% av eleverna känner sig otrygga och 2-3% av eleverna uppger att de ofta blir mobbade. Många elever säger också att de vuxna i skolan sällan eller aldrig märker om elever behandlar varandra illa.

Regeringen föreslår i propositionen *Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (prop 2005/06:38)* en ny lag som ska främja barns och elevers lika rättigheter och motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Den ska också motverka annan kränkande behandling såsom mobbning. I lagen talas om att varje skolverksamhet ska ha en "likabehandlingsplan". Verksamheterna ska bedriva ett aktivt och målinriktat arbete för att förhindra och motverka varje form av kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Den ska ses över och följas upp varje år. Planen ska vara ett levande dokument i den meningen att den ska hållas aktuell i den dagliga verksamheten. Varje verksamhet har frihet att utforma "likabehandlingsplanen" utifrån sina behov.

Lagen kommer att öka kraven på stadens förebyggande arbete och kommer också att skärpa stadens skadeståndsansvar eftersom den ger elever förbättrade möjligheter till skadestånd för såväl diskriminering som annan kränkande behandling. Skadestånd kan utgå om ansvariga i

verksamheten inte följer lagens skyldigheter. Lagen förväntas gälla fr.o.m. den 1 april 2006.

Denna nya lag, menar revisionskontoret, ökar behovet av stadsövergripande rekommendationer och konkret vägledning. Det behövs också tydliga riktlinjer för dokumentation och förvaring av handlingar i samband med mobbning och andra kränkningar. Erfarenheter från forskning och beprövad verksamhet måste ligga till grund för rekommendationer om arbetsmetoder.

Förvaltningens förslag

Resultatet i revisionsrapporten pekar på områden som är viktiga att åtgärda. Oroväckande är att 5-10% av eleverna känner sig otrygga och 2-3% av eleverna uppger att de ofta blir mobbade. Målet är att kränkningar aldrig ska förekomma. Oroväckande är också att många elever säger att de vuxna i skolan sällan eller aldrig märker om elever behandlar varandra illa.

Förvaltningen anser att resultatet från rapporten ska tas på största allvar och användas av kommunens skolor i deras arbete mot mobbning och andra former av kränkande behandling. Skolorna på Östermalm har därför fått ta del av rapporten och varit delaktiga i remissvaret.

Förvaltningen kan konstatera att skolorna på Östermalm aktivt och långsiktigt arbetar med dessa frågor och att arbetsplaner för detta finns på alla skolor. Skolverkets "Allmänna råd" har alltsedan de presenterades 2004 ständigt aktualiserats i skolorna på Östermalm. Förutom att hänvisa till Skolverkets hemsida, där materialet finns publicerat, har förvaltningen köpt in ett antal exemplar i tryckt form till varje skola. Förvaltningen har dessutom försett skolorna med Helle Højbys "Mobbning kan stoppas". Boken bygger på professor Dan Olweus forskning.

Den nya lag som regeringen föreslår, *Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (prop 2005/06:38)* kommer dock att öka kraven på stadens förebyggande arbete och också skärpa stadens skadeståndsansvar. Eftersom den nya lagen också innebär att varje verksamhet ska utarbeta och utforma en "likabehandlingsplan" för att motverka all kränkande behandling såsom mobbning, främja barns och elevers lika rättigheter samt motverka diskriminering instämmer förvaltningen i revisionskontorets uppfattning att detta arbete skulle underlättas av stadsövergripande rekommendationer och konkret vägledning. Att revisionskontoret återigen anser sig ha sett brister i dokumentation och förvaring av handlingar i samband med fall av mobbning och andra typer av kränkningar är allvarligt och bidrar till att förvaltningen menar att en

kommungemensam policy skulle underlätta skolornas arbete i dessa frågor i hela staden.

Bilagor

Revisionsrapport avseende skolornas arbete för att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling (rapport 2005:12)